

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКИХ ВЗАЄМИН У ПЕРІОД ПЕРШОЇ КАДЕНЦІЇ АНДЖЕЯ ДУДИ (2015–2020 рр.)

Петрик Тетяна,

магістрантка I-го року навчання
історичного факультету
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
e-mail: tetiana.petrykk@gmail.com

Науковий керівник: **Алексієвць Леся,**
доктор історичних наук, професор,
кафедра всесвітньої історії та релігієзнавства
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Польська та Литовська республіки – це держави, які мають довгу спільну історію, котра приносила їм як війни, так і унії, як союзи, так і непорозуміння. У 2015 р. Президентом Польщі став Анджей Дуда, перспективний політик із правоцентристської політичної партії «Право і Справедливість», який прагнув упровадити власні ідеї та програму. Перший період його президентства охоплює період із 2015 по 2020 рр. [4]. Щодо стосунків між Польщею та Литвою, то вони у цей проміжок продовжили їх інтенсивний розвиток.

Одним із важливих аспектів польсько-литовських стосунків у досліджуваній період стала співпраця у сфері інфраструктури. Зважаючи на географічне розташування обох держав, вкрай важливо для обох них робити все необхідне, аби не залежати від Росії, зокрема, у сфері енергетики. Ця проблема була однією із найбільш актуальних у 2015–2020 рр. Варто зазначити, що співпраця між державами у цій галузі сягає ще далекого 1995 р., коли Польща та Литва домовилися про сполучення власних енергомереж, однак тоді далі розмов і навіть підписаних договорів справа не пішла. Лише у 2015 р., коли Президентом Польщі став Анджей Дуда, ситуація дещо змінилася: було відкрито перші з'єднання електричних мереж із пропускною спроможністю 500 МВт. На той момент держави також вже мали підписану угоду 2010 р. між компаніями Lietuvos dujos AB (Литва) та Gaz-System S.A. (Польща) про будівництво спільного газопроводу між ними. Цей проект теж був спрямований на протидію російському енергетичному тиску та отримав підтримку з боку Європейського Союзу. З початку президентства Анджая Дуди у Польщі та за сприяння литовської влади, зокрема, Президентки Литви Далі

Грибаускайте (2009–2019 рр.), робота у цьому напрямку інтенсифікувалася [2, с. 72–75; 6].

У 2015–2020 рр. важливим аспектом співпраці між державами залишилася торгівля. Польща продовжувала посідати важливе місце серед інвесторів Литви (4-те місце станом на 2017 р.). Вона впевнено посідала та посідає 3-тє місце у литовському експорті, хоча сама імпорт польських товарів до Литви є удвічі більшим, ніж згаданий експорт. Разом із тим, як зазначають дослідники Гедимінас Казенас і Барбара Станкевіч, після переходу Литви із литовських литів на євро, держава зіткнулася із певною нестабільністю та коливанням цін у напрямку їх підвищення, що зумовило часті закупи литовцями польської продукції у самій Польщі, що, без сумніву, дещо вдарило по литовській економіці [2, с. 75–76].

Одним із важливих важелів у польсько-литовських відносинах у період 2015–2020 рр. залишалася співпраця у галузі освіти. Якщо взяти до уваги польські школи у Литві, то тут варто зазначити, що вони активно співпрацювали із польськими у Польщі. Подібне спостерігалось і в рамках співпраці між університетами. Держави ще у 2005 р. домовилися про спільне визнання дипломів одна одної, що дало змогу випускникам Польщі та Литви працевлаштуватися на території обох держав. Зазначимо також те, що наявність змоги отримання литовцями польського походження Карти поляка уможливорює таким особам безплатне отримання освіти на теренах Польщі. Важливою віхою в освітній співпраці між країнами стало підписання 16 листопада 2016 р. домовленості між литовською Науковою радою та польським Національним центром науки [2, с. 77; 16].

Попри ряд позитивних моментів, необхідно звертати увагу і на негативні, наприклад, на те, що згадані процеси зумовлюють виїзд молодих литовців до Польщі, де вони залишаються на постійно [2, с. 77]. Крім того, залишалася та залишається актуальною вже досить давня проблема щодо функціонування польських шкіл у Литві. Польська сторона доволі часто звинувачує литовську у перешкоджанні діяльності цих шкіл, недофінансуванні та взагалі у літоунізації польського етнічного населення Литовської республіки. Натомість Литва вважає свої дії необхідними задля того, щоб стимулювати розвиток литовської нації та не погоджується із польськими аргументами [1; 5; 7; 8; 9; 10; 11; 12].

Не можна оминати увагою чи не найважливіший аспект польсько-литовських взаємин, а саме, оборонний. Обидві держави пішли у цьому напрямку на значну тіснішу співпрацю після початку у 2014 р. російсько-української війни. Прихід до влади у Польщі Анджея Дуди продовжив ці тенденції. Важливим напрямком у цій співпраці стала підтримка України у протидії російській агресії. Зокрема, у 2016 р. було оголошено про створення спільної литовсько-польсько-української бригади (LitPolUkrBrig) [2, с. 71]. Ця бригада має виконувати наступні функції:

планування, організація та контроль багатонаціональних операцій, навіть автономно, в межах, визначених юридичним мандатом місії, та обмеженим оперативним середовищем; планування та контроль військових операцій у спільному цивільно-військовому середовищі; забезпечення планування, координації та синхронізації власних наслідків у співпраці з невійськовими суб'єктами, враховуючи їхні цілі та діяльність у рамках комплексного реагування; забезпечення спроможності керувати, збирати, аналізувати та розповсюджувати розвідувальні дані в зоні інтересів бригади [13].

У 2020 р., в останні місяці першої каденції Анджея Дуди, активізувалася діяльність щодо створення так званого Люблінського трикутного – інтеграційного утворення Польщі, Литви та України [3]. Цікаво, що сама назва проєкту певною мірою відсилає нас до Люблінської унії 1569 р., коли Королівство Польське та Велике князівство Литовське, Руське та Жемайтійське утворили єдину державу – Річ Посполиту [17].

28 липня 2020 р. міністрами закордонних справ Польщі (Яцеком Чапутовічем), Литви (Лінасом Лінкявічусом) та України (Дмитром Кулебою) у Любліні було укладено декларацію про створення такого альянсу. Як зазначається у декларації, такий союз є необхідним з урахуванням економічних, безпекових, інфраструктурних і культурних зв'язків між державами. Сторони домовилися про тристороннє співробітництво як між собою, так і в рамках міжнародних організацій, таких, як Європейський Союз, Північноатлантичний альянс (НАТО), Організація з безпеки та співробітництва у Європі (ОБСЄ), Рада Європи та Організація Об'єднаних Націй (ООН). Міністри також засудили дії Росії як держави-агресора у спробі анексії українських територій. Зазначалася також необхідність у протидії пандемії коронавірусу (COVID-19) [3].

Варто зазначити, що за період 2015–2020 рр. не було вирішено ряду питань, які становлять труднощі для польсько-литовських стосунків і станом на сьогодні. Одне з таких стосується запису прізвищ для литовців польського походження у Литві. Литва наполягає на їх записі на литовський взірєць, натомість Польща хоче добитися того, щоби використовувався «польський» варіант прізвищ [14].

Ще одним каменем спотикання є найменування вулиць і населених пунктів у Литві. Польща вимагає використовувати двомовні варіанти назв у місцевостях із польською національною меншиною, Литва ж виступає проти [15].

Висновки. Отже, як бачимо, період 2015–2020 рр. важко назвати часом якогось прориву у польсько-литовських взаєминах, це був етап продовження політики попередньої влади. Держави продовжили розвиток стосунків між собою у різних сферах (енергетика, економіка, освіта, безпека), але багато проблем лише загострилися та стали більш

нагальними, зважаючи на все частіші претензії Польщі до Литви з ряду питань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бумблаускас А., Ейдінтас А., Кулакаускас А., Тамошайтис М. Історія Литви кожному / гол. ред. В. Строля; відп. ред. Ю. Ференцева; перекл. з литов. В. Кулініч. Київ: Видавець ТОВ «Балтія-Друк», 2018. 424 с.
2. Казенас Г., Станкевіч Б. Місце Польщі у зовнішній політиці Литви Відносини Польщі з Литвою, Білоруссю та Україною 450 років після Люблінської унії. Відносини Польщі з Литвою, Білоруссю та Україною В42 450 років після Люблінської унії / за ред. Т. Стемпневського, Б. Сурмач; пер. з польськ. О. Семенюк. Київ: Ніка-Центр, 2020. 168 с.
3. Спільна заява міністрів закордонних справ України, Республіки Польща та Литовської Республіки з нагоди другої річниці з дня створення Люблінського трикутника. URL: <https://mfa.gov.ua/news/spilna-zayava-ministriv-zakordonnih-sprav-ukrayini-respubliki-polshcha-ta-litovskoyi-respubliki-z-nagodi-stvorenniya-lyublinskogo-trikutnika>.
4. Biografia Andrzeja Dudy. URL: <https://www.prezydent.pl/prezydent/biografia-andrzeja-dudy>.
5. Brandos egzaminų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas nr. V-1195, 2013-12-5.
6. GAZ-SYSTEM S.A. and AB Lietuvos Dujos to analyse possibility of connecting the gas transmission systems of Poland and Lithuania. URL: <https://www.gaz-system.pl/en/for-media/press-releases/archives/gaz-system-s-a-and-ab-lietuvos-dujos-to-analyse-possibility-of-connecting-the-gas-transmission-systems-of-poland-and-lithuania.html>.
7. Įsakymas dėl Lietuvos lenkų tautinės mažumos švietimo raidos strategijos patvirtinimo, iSAK-814, Valstybės žinios, 2005-05-19, nr. 63-2252.
8. Įsakymas Dėl tautinių mažumų švietimo nuostatų, Valstybės žinios, 2002-0126, nr. 9-337, pkt. 11.8.
9. Kamilewicz-Rucińska D. Uczniowie szkół polskich na Litwie – wolni, aczkolwiek zniewaleni. Dziecko w historii - między godnością a zniewoleniem. Tom 2. Godność jako źródło naszego człowieczeństwa, red. naukowa Elwira J. Kryńska, Łukasz Kalisz, Agnieszka Suplicka. 2022. S. 221–235.
10. Kamilewicz-Rucińska D. Walka o szkolnictwo polskie na Litwie (1945–2000). Rocznik Stowarzyszenia Naukowców Polaków Litwy 2017, t. 17. S. 121–139.
11. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, 2003-06-17, Valstybės žinios, 2003-06-28, nr. 63–2853.
12. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymo pakietimo įstatymas, Vinius 2011, Valstybės žinios, nr. XI–1281.
13. LITPOLUKRBRIG. MISSION AND TASKS. URL: <https://web.archive.org/web/20160315172033/http://litpolukrbrig.wp.mil.pl/en/96.html>.
14. Litwa znowu stchórzyła. Nadal polskie nazwiska, ale pisownia litewska. URL: <https://wyborcza.pl/7,75399,18276986,litwa-znowu-stchorzyla-nadal-polskie-nazwiska-ale-pisownia.html>.
15. Polskie zwycięstwo na Litwie! Tablice z polskimi nazwami ulic w Wilnie nie zostaną usunięte. URL: <https://pch24.pl/polskie-zwyciestwo-na-litwie-tablice-z-polskimi-nazwami-ulic-w-wilnie-nie-zostana-usuniete/>.
16. Projekty naukowców z UW na liście rankingowej konkursu DAINA. URL: <https://www.uw.edu.pl/projekty-naukowcow-z-uw-na-liscie-rankingowej-konkursu-daina-1/>.
17. Topolski J. Historia Polski. Poznań: Wydawnictwo Poznańskie, 2015. 384 s.